

Recensie: King Lear****

HetPaleis
zaterdag 2 december 2017

foto © Kurt Van der Elst

Recensie:

Met King Lear brengt regisseur Simon De Vos na 'Romeo en Julia' opnieuw een adaptatie van Shakespeare naar het jeugdtheater. Geen letterlijke tekstlezing is het dus geworden, De Vos plaatst het drama in de hedendaagse tijd. King Lear (Jan Hammenecker) lijdt aan kanker en organiseert een referendum in de hoop dat die bij de bevolking de eenheid van het Rijk zal onderschrijven, een rijk dat ie aan zijn jongste dochter Cordelia zou willen overlaten. Maar dat is erg naïef gedacht van hem. Zij weigert en het cynische zwijgende volk zal tegen stemmen, tot zijn verbazing, maar niet die van zijn dochters. Edmund is verliefd op Cordelia (een uitmuntende Scarlet Tummers, ook in een dansende rol als geest) maar wordt door hem afgewezen. Al snel zal zij zijn eerste, maar lang niet laatste slachtoffer worden.

De mond voor eens en altijd snoerenAanvankelijk start King Lear hyper snel, en voelt het geheel zelfs wat fragmentarisch aan. De compositie van Stijn Cole is zeer hedendaags maar evengoed ook luid. Helaas spreken de acteurs meermaals al op het einde van een instrumentaal intermezzo waardoor ze niet altijd even goed verstaanbaar zijn omdat die beats nog op de voorgrond doorklinken. Een van de sterkste scènes is ongetwijfeld die waarbij Cordelia vermoord wordt wanneer Kaspar Schellingerhout met het snoer van een microfoon Cordelia's mond voor eens en voor altijd snoert. De klappen die ie toebrengt zijn te horen via de micro die hard tegen de podiumvloer botst. De Vos laat hier een mens op zijn rauwst zien.

Brexit, bureaucratie én snoeiharde kritiek op een (politieke) generatieDe Vos gebruikt de brexit dus als startpunt waarom het Rijk uit elkaar valt. Hij laat de nieuwe generatie ook de torenhoge bureaucratie aankarten "hier treffend te zien in een choreografie van mensen in pak die van de ene vergadering naar de andere zich haasten, met een stapel papieren, hun smartphone en koffie in de hand én snel snel info of visitekaartjes doorspelen aan elkaar. Het is dit soort organisatie dat de jonge generatie aanklaagt én niet alleen dat. Vlijmscherpe kritiek uiten ze "terecht" over het begrotingsbeleid van een generatie die alles van zich af schoof en op de lange baan zette met als resultaat dat hun kinderen nu het vuile werk mogen opknappen. De generatie van Lear en Gloucester wordt dus afgeschilderd als er een die zijn verantwoordelijkheid niet neemt: "U heeft onze erfenis opgesoupeerd!" luidt het verwijtend. Terwijl met "Uit niets komt niets" gerefereerd wordt naar de kennelijk profetische woorden van Cordelia in het begin van het stuk. Verwijzen naar de echte politiek doet De Vos niet zelden. Zo integreert ie ook de uitlating van de euroscepticus Nigel Farage aan het adres van toenmalig voorzitter van de Europese Raad Herman Van Rompuy: "U hebt het charisma van een dweil en het uitzicht van een bankbediende" die hij in 2010 uitte en hem nadien overigens ook een boete opleverde. Door die quote te gebruiken wil De Vos in deze King Lear schetsen hoe bits politiek kan zijn.

VerdeeldHet Rijk is ondertussen verdeeld tussen Goneril (Evgenia Brendes), de oudste dochter van Lear die met Albany (Simon Boer) is. Zij wil kleine soevereine staten die dynamisch opereren. Hij stelt dat Noord, Zuid en Oost nooit één worden omdat de culturele verschillen volgens hem onverenigbaar zijn. "Onze eigenheid is onze kracht" aldus Albany. Regan (Nona Buhrs), de tweede dochter van Lear is gehuwd met Cornwall (Bram De Win). De interne tegenstellingen worden dus duidelijk wanneer de ene groep resoluut kiest voor culturele traditie, eigenheid en

veiligheid. Die van de herinvoering van grenscontroles en mistige wisselkoersen ook. Ze varen dus een zeer conservatieve koers en kleden zich vanaf dan ook terug zoals vroeger zodat de verschillen ook duidelijk worden. Hier verwijst De Vos naar het Europese gedachtegoed van Marine Le Pen, Victor Orban, Nigel Farage of Thierry Baudet.

Regan en Cornwall zijn dan weer ultraliberaal en vinden dat de vrije markt haar ding moet kunnen doen en zij liggen dus in de lijn van hoe Jean Marie Dedecker en Mark Rutte naar Europa kijken. Wanneer de twee dochters diametraal tegenover elkaar staan, dreigt die laatste partij om de bankzaken te bevriezen van Goneril. Regan staat dus voor minder regulering en betutteling. En Cornwall? Die ziet een optie om samen te werken met stabiele staten.

Vrije liefde, manipulatie en fake newsHet Rijk dat ooit erg gestructureerd was, wordt letterlijk en figuurlijk een puinhoop. Want op het leger dat vanuit het zuiden oprukt (hier: de vluchtelingenstroom) zijn de twee verdeelde rijken niet opgewassen. Bindt de angst hen? In die onzekere en veranderende omstandigheden voelt een manipulator als Edmund zich als een vis in het water. Hij doodt niet alleen Cordelia, hij veinst ook dat ie door zijn pleegbroer, de filosoof Edgar bijna omgebracht werd om zo op een beter blaadje te komen staan bij zijn pleegvader Gloucester (Jobst Snibbe). Edmund (Kaspar Schellingerhout) zal niet alleen een driehoeksrelatie aangaan met Regan en haar man Cornwall, waarop die hem vermoordt, hij zal ook nog eens beide zussen tegelijkertijd beminnen.

Hij is het ook die fake news verspreidt: "Een geruchtje verspreiden. Een geruchtje als een scheet, als een wind. En voor ge het weet wordt de wind een storm: 'Het Zuiden rukt op, de rebellen komen eraan!'“ Edgar (Krisjan Schellingerhout) wordt verbannen omdat ie een pleidooi houdt voor de republiek en de hertekening van de regio's op basis van de gemeenschappelijke culturele identiteit nastreeft. De vrije meningsuiting wordt dus vakkundig de mond gesnoerd. Gloucesters ogen worden uitgestoken terwijl ie denkt zelfmoord te kunnen plegen aan de rand van een klif. En Kent (Michaël Pas) die ooit adviseur van Lear was, is ondertussen diens nar terwijl Lear dat niet doorheeft.

Blended whiskeyDe Vos plaatst zijn acteurs in een wat steriele, kille, zakelijke omgeving bij de start van de voorstelling. Hier onderstreept ie het bureaucratische van het rijk terwijl er zuilen met witte lichtgevende boorden uit de nok neerdalen en zo een wand creëren. Pas vanaf de breuk met het verleden zien we accenten in de kostuums waarbij verwezen wordt naar de folkly roots. Eigenlijk wordt de klok gewoon teruggedraaid, zo lijkt het wel. Dat de adviseur een nar wordt, is daar ook een mooi voorbeeld van. Dé crisis waar het gesplitste rijk voor komt te staan is die van de vluchtelingen waarop ze niet voorzien is. Pardoes vallen allerlei zaken uit de lucht, matrassen, zakken, enz. Gloucester, de belangrijkste politicus van het rijk zien we eerder met Lear sigaretten zonder filter roken, iets wat illegaals is. Hier toont De Vos dus het perverse kantje van de machthebbers: ze maken wetten, stemmen ze, maar lappen ze ook doodleuk aan hun laars wanneer ze dat willen terwijl de ode van Gloucester aan de blended whiskey, een soort van melancholische uiting en een beeld voor de melting pot waaruit het rijk bestaat: dat net die blend een meerwaarde kan zijn dan een specifieke whiskey op zich. Taalspelletjes zijn er onder andere voor Pas: "Kent wil u graag leren kennen."

Witte zwanen, zwarte zwanenDe ganse crisistijd waarin King Lear zich afspeelt, vat zich treffend samen in het kinderwijsje: 'Witte zwanen, zwarte zwanen. Wie gaat er mee naar Engeland varen? Engeland is gesloten. De sleutel is gebroken. Is er dan geen timmerman die de sleutel maken kan?' waarbij tevergeefs gezocht wordt naar een timmerman voor een gebroken rijk dat niet meer te lijmen lijkt.

< Bert Hertogs >